

Binnenklasdifferentiatie

De Boomhut in Brugge

ankerschool
cognitief sterk functionerende leerlingen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Hier wordt de binnenklasdifferentiatie van het lager onderwijs beschreven.

1.1. Fase van het zorgcontinuüm

- Brede basiszorg (bv. binnenklasdifferentiatie)
- Verhoogde zorg (bv. verrijkingsklas)
- Uitbreiding zorg/individuele trajecten

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk? (max. 100 woorden)

Alle kinderen uit de klas behoren tot de doelgroep.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke? (max. 100 woorden)

De ouders en leraren zijn de intermediaire doelgroepen.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren? (max. 400 woorden)

De klasgroepen worden opgemaakt volgens geboortedatum. Soms zitten er leerlingen in de klas die een jaar werden versneld of die een jaar over hebben gedaan.

Betrokkenheid doelgroep (max. 150 woorden)

Voor het driesporenbeleid worden er groepen samengesteld door de leerkracht en zorgleerkracht op basis van de resultaten van de LVS en TVE testings. Vooral de TVE zorgt er ook voor dat sommige onderpresteerders gezien worden en ook hun plaatsje krijgen in een uitdagende verrijkingsgroep.

Voor de vrije werktijd, de vrije tekst, onderzoek en werkstuk krijgen de leerlingen volledige autonomie en inspraak. Ze kiezen zelf wat ze willen leren of ontwikkelen en bepalen ook zelf het niveau of de uitdaging. Uiteraard stimuleert de leraar hierin zoveel mogelijk de zone van de naaste ontwikkeling.

Voor "project" en "forum" komt het idee ook uit de leerling zelf maar omdat die eerder coöperatieve werkvormen zijn dienen ze dus op een democratische wijze tot een gemeenschappelijk onderwerp/idee te komen.

2.2. Doel

Hoofddoel (max. 100 woorden)

Differentiëren volgens individuele noden zodat de leerlingen zoveel mogelijk les krijgen op hun niveau/in hun leerzone. Creativiteit stimuleren, uitdagen op individueel niveau, executieve vaardigheden trainen, zelfredzaamheid ondersteunen, oefenen met taakplanning,

Subdoelen (max. 350 woorden)

Opgelegde opdrachten in hun leerzone zelfstandig, maar met gerichte feedback kunnen afwerken.

Zelf het leerproces in handen nemen en bewust keuzes maken over leeractiviteiten.

Via coöperatieve werkvormen samen met anderen leren werken.

Zelfgestuurd aan een opdracht/onderzoek/taak kunnen werken.

Hun proces en resultaat kunnen voorstellen aan de groep.

2.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk (max. 200 woorden)

Het 3-sporenbeleid wordt vooral uitgevoerd tijdens taal en wiskunde.

Typische Freinettechnieken zoals onderzoek en vrije tekst lopen doorheen de weekplanning.

Vrije werktijd, kring, project en forum is structureel onderdeel van de weekplanning.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk (max. 1200 woorden)

In september en februari worden LVS en TVE testen afgenomen. Op basis daarvan en uiteraard ook de observatie van de klasleerkracht bepaald mee het groepsplan voor differentiatie. Dit plan voorziet 3 niveaus in de klas. (=3 sporenbeleid). In dit differentiatieplan is aandacht voor compacten, verrijken en versnellen voor de plusgroep. Ook is er op regelmatig basis ook ondersteuning voor de zorggroep en plusgroep die eerder op uitbreiding van zorg door de zorgleerkracht begeleidt worden.

In de Freinetwerking zit er vrije tekst en onderzoek doorheen de weekplanning verwerkt. Bij vrije tekst en onderzoek gaan leerlingen een uitdagende opdracht aan op eigen niveau. Ze beslissen zelf welk onderwerp of welke activiteit ze precies uitwerken. Ze kunnen hier steeds aan werken doorheen de week als ze klaar zijn met hun basiswerk. Een andere freinettechniek die wekelijks 3 keer een half uur structureel ingebouwd zit is de vrije werk tijd. Leerlingen kunnen kiezen tussen opdrachten door de leerkracht samengesteld of een eigen idee. De opdrachten voeren de leerlingen zelfstandig uit adhv een opdrachten fiche. De opdrachten richten zich vooral op de hogere orde vaardigheden van Bloom. De opdrachten zijn vooral open en stimuleren de creativiteit. Ze maken hierbij ook aan werkplan: hoelang zal ik eraan werken en welke stappen zal ik zetten.

Elke week is er ook een 'gray of the week' in de klas. De leerlingen krijgen dan elke dag een tip om zo het raadsel te kunnen achterhalen.

Het proces en product van de vrije werktijd, het onderzoek en de vrije tekst stellen leerlingen voor aan elkaar in de kring en dit krijgt ook een plaatsje in hun portfolio.

Naast deze individuele vormen van differentiatie zijn er ook coöperatieve freinettechnieken zoals project, forum en atelier. Hier gaan leerlingen en groepjes samenwerken rond zelf gekozen onderwerpen of activiteiten.

Er wordt vooral op een formatieve manier feedback geformuleerd per onderdeel in het ik ben ik boekje. De vrije teksten en onderzoeken worden bewaard in het portfolio van de leerlingen.

3. Uitvoering

Materialen (max. 200 woorden)

Verrijkingsmateriaal rekenen: rekentijger, reken-maar verrijkingsmap, wiskanjers, somplex, sterk rekenwerk, tafeltrein, rekentrainer (box om te automatiseren tafels en hoofdrekenen)

Verrijkingsmateriaal taal: taalkanjers, villa alfabet boekjes, plustaak taal en lezen (delubas), cryptologisch, L1: zonneboekjes

Alle fiches voor de vrije werktijd dienen aangemaakt te worden door de leerkracht en ook het materiaal dient verzamelt te worden en in dozen gesorteerd zodat de leerlingen zelfstandig kunnen werken.

Knutselmateriaal en educatief materiaal in functie van de projecten, onderzoeken, thema's,.....

Laptops/chromebooks voor de leerlingen

Opleiding en competenties van de uitvoerders (max. 200 woorden)

Competenties: Freinettechnieken beheersen en als coach kunnen optreden in het begeleidingsproces van de leerlingen.

De leraren volgden de Freinetoopleiding en vonden daarin vooral hun inspiratie voor de vrije werktijd.

Randvoorwaarden (max. 200 woorden)

Voldoende materiaal voor handen om aangepast werk uit te selecteren voor het driesporenbeleid. Ondersteuning van de zorgleerkracht bij het afnemen van de testen en het samenstellen van de groepen.

Voldoende tijd in je weekplanning om VWT in te plannen. (3x30 min). Leraren coachen in deze vaardigheden rond klasmanagement VWT. Leerlingen moeten er ook in getraind worden om zelfstandig te werken.

Leerlingen hebben in het begin sturing en begeleiding nodig bij het zelfstandig werken rond onderzoek en vrije tekst. Bij het werkstuk is ondersteuning van de zorgleerkracht aan te raden.

Er dient ook voldoende didactisch materiaal aanwezig te zijn voor de leerlingen zoals boeken, laptop,....

Kosten (max. 200 woorden)

Materiaalkost: afhankelijk van wat nog dient aangekocht te worden en voor hoeveel leerlingen: laptops, boeken, knutselmateriaal, educatief materiaal,....

Personeelskost: voltijdse zorgleerkracht

4. Onderbouwing

Verantwoording (max. 1000 woorden)

Renzulli en Reis hebben een schoolbrede verrijkmingsmodel ontwikkeld (SEM) (Renzulli & Reis, 2002). Het belangrijkste doel van het SEM is om onderwijs voor cognitief sterke leerlingen toe te passen voor een totale verbetering van de school zelf voor alle leerlingen. Het triadisch verrijkmingsmodel bestaat uit drie types activiteiten. Ervaringen, denk- en voelprocessen en onderzoeken. (Reis et al., 2021). Vooral de type 2 en 3 activiteiten uit het SEM zitten in de Freinetwerking van de Boomhut verweven door onderzoek, vrije werktijd, vrije tekst, project, forum. We zouden binnen de Boomhut nog sterker kunnen inzetten op het binnenbrengen van experts en aanbieden van ervaringen buiten het curriculum om nog meer de intrinsieke motivatie (Soenens et al., 2021) van de leerlingen aan te spreken.

De werkwijze en het stappenplan bij het werkstuk en onderzoek kan vergeleken worden met het TASC-model (Wallace, 2002). Dit model werd oorspronkelijk opgezet als stappenplan voor de verrijkmingsklas. Binnen de Boomhut wordt het voor alle leerlingen gebruikt.

Uit de meta-analyse rond het effect van onderwijsaanpassingen (Hoogeveen et al., 2004), blijkt dat meerdere factoren een rol spelen binnen de effectiviteit. Voorbeelden daarvan zijn de persoonlijkheid van de leerling en de thuissituatie,... Dit kan je ook zien in de multidimensionale modellen van begaafdheid (Gagné, 2010; Verschueren et al., 2021). De onderwijsomgeving kan adequaat genoemd worden als hij te werk kan gaan als katalysator om het potentieel naar buiten te brengen. Deze onderwijsaanpassingen horen thuis in een totaalplaatje. Het is niet één onderwijsaanpassing, maar een aanbod van verschillende aanpassingen die individueel per kind worden bekeken en toegepast. Dit zien we ook duidelijk in de werking terug bij de Boomhut. We zetten sterk in op verrijking om kinderen op hun niveau uit te dagen (Lavrijsen et al., 2021; Verachtert, 2021).

Cognitief sterk functionerende kinderen hebben nood aan dagelijkse uitdaging op vlak van hun specifieke talenten (Rogers, 2007). Via de vrije werktijd, onderzoek, vrije tekst en werkstuk wordt hieraan tegemoet gekomen in de dagelijkse klaspraktijk.

Binnen de Freinetpedagogie wordt zoveel mogelijk vertrokken uit de ervaringen en leefwereld van de leerlingen. Voor wiskunde, spelling en taal gebruikt de Boomhut een methode maar voor wero, onderzoek, vrije werktijd, vrije tekst kiest de school er bewust voor om vorm te geven samen met de leerlingen.

Samenvatting werkzame elementen (max. 250 woorden)

- Ondersteuning bij het afnemen van de LVS en de TVE
- Ondersteuning bij het opstellen van het groepsplan differentiatie in de klas
- Ondersteuning bij het samenstellen van de pakketten voor de verschillende groepen
- Opleiding en vorming aan leerkrachten + coaching vaardigheden klasmanagement en Freinettechnieken.
- Tijd en ruimte in de klaspraktijk om VWT in te bouwen
- Ondersteuning van de zorgleerkracht aan leerkrachten bij samenstellen van nieuwe opdrachtfiles (open opdrachten, hogere orde vaardigheden Bloom)
- Ondersteuning van de zorgleerkracht bij de opstart van het werkstuk.

Uitkomstenmonitoring (max. 200 woorden)

De LVS en TVE resultaten worden systematisch bijgehouden in het kindvolgsysteem.

Werkhouding en observatie worden ook systematisch bijgehouden in het kindvolgsysteem. Leerlingen met extra noden worden enkele keren per jaar besproken op het zorgoverleg. Voor sommige leerlingen wordt er een handelingsplan opgemaakt.

De leerlingen hebben een portfolio en "ik ben ik boekje" waar ze op een formatieve manier geëvalueerd worden.

Tijdens de kringmomenten hebben ze ook de kans op hun proces en product voor te stellen aan de klas.

Wetenschappelijke referenties en andere bronnen.

Gagné, F. (2010). Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High Ability Studies*, 21(2), 81-99.

<https://doi.org/10.1080/13598139.2010.525341>

Hoogeveen, L., Van Hell, J. G., Mooij, T., & Verhoeven, L. (2004). Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen meta-analyses en overzicht van internationaal onderzoek.

Lavrijsen, J., Preckel, F., Verachtert, P., Vansteenkiste, M., & Verschueren, K. (2021). Are motivational benefits of adequately challenging schoolwork related to students' need for cognition, cognitive ability, or both? *Personality and individual differences*, 171.

Reis, S. M., Renzulli, S. J., & Renzulli, J. S. (2021). Enrichment and Gifted Education Pedagogy to Develop Talents, Gifts, and Creative Productivity. *Education Sciences*, 11(10).

<https://doi.org/10.3390/educsci11100615>

Renzulli, J. S., & Reis, S. M. (2002). What schoolwide enrichment and how do gifted programs relate to total schoolimprovement. *Gifted Child Today*

Rogers, K. (2007). Lessons learned about educating the gifted and talented a synthesis of the reasearch of educational practice.

Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognitief begaafde leerling. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 48-70). Leuven: Acco learn.

Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn

- Verschuereen, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschuereen, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 13-32). Leuven: Acco learn.
- Wallace, B. (2002). Teaching Thinking Skills Across The Early Years. A practical approach for children aged 4-7. .